

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра підприємництва, обліку та фінансів

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

 Наталія КИРИЧЕНКО

«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 29 БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень бакалавр

(бакалавр, магістр)

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація

(освітньо-професійна програма) «Фінанси, банківська справа та страхування»

факультет економічний

(назва факультету)

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма дисципліни «Бюджетна система»
(назва навчальної дисципліни)

Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Розробники:

Тетяна ПОВОД, доцент кафедри підприємництва, обліку та фінансів, к.е.н., доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри
підприємництва, обліку та фінансів
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри

Алла КАРНАУШЕНКО

«29» серпня 2025 року

Схвалено методичною комісією економічного факультету
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Затверджено на Вченій раді економічного факультету
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

1. Опис навчальної дисципліни «Бюджетна система»

Найменування Показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	Обов’язкова (ОК 29)	
Змістових частин – 2	Спеціальності: <u>072 Фінанси, банківська справа та страхування</u> <u>ОПП</u> <u>«Фінанси, банківська справа та страхування»</u>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково- дослідне завдання: <u>реферат, комплексне завдання на аналітичне дослідження проблеми</u> (назва)		3-й	4-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		6-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. самостійної роботи студента – 4 год.	Освітній рівень: <u>перший</u> (бакалаврський)	Лекції	
		30 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	12 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
60 год.	96 год.		
Індивідуальні завдання:		-	
		Вид контролю: екзамен	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 60/60; для заочної форми навчання – 24/96.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: вивчення сутності бюджетних відносин і характеру їх впливу на суспільство, розкриття основ організації і функціонування бюджетної системи, а також головних засад фінансової діяльності держави, набуття базових навичок бюджетної роботи.

Завдання дисципліни: набуття теоретичних і практичних знань стосовно методів і джерел формування доходів бюджету, напрямів і форм фінансування видатків; розуміння засад бюджетного устрою і принципів побудови бюджетної системи; оволодіння методикою визначення обсягів бюджетних видатків, які забезпечують реалізацію функцій держави; формуванні практичних навичок з питань бюджетного контролю, бюджетного планування та іншої бюджетної роботи.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності:

ЗК 02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності:

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки та фінансів за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК 08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

Програмні результати навчання:

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 1.

ОСНОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

Суть і завдання курсу «Бюджетна система України». Місце курсу в економіці. Бюджет держави як економічна категорія. Роль і місце бюджету у перерозподільних відносинах. Бюджетний вплив на забезпечення економічного і соціального розвитку країни. Бюджетна модель суспільства, необхідність її реформування в Україні. Роль бюджету у системі фінансового забезпечення потреб соціально-економічного розвитку. Бюджет у системі фінансового регулювання, його визначальна роль у сукупності економічних методів управління економікою.

Тема 2. Бюджет, як основний фінансовий план держави

Правовий характер бюджету. Розподіл бюджетних повноважень між центральними та місцевими органами державної влади. Бюджет як розпис доходів і видатків. Організаційна структура доходів бюджету. Розподіл видатків між бюджетами різних рівнів бюджетної системи. Поняття бюджетної класифікації. Визначення бюджетної класифікації, її організаційна роль, юридичне значення та структура. Бюджетне планування та прогнозування. Бюджетне планування та прогнозування: функції, принципи організації, методи та завдання. Загальний та спеціальний фонди бюджету. Поняття загального та спеціального фондів бюджету, їх склад та структура.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Бюджетний дефіцит як економічна категорія та показник стану бюджету. Модель визначення розміру бюджетного дефіциту. Дефіцит бюджету як один з макроекономічних показників, що характеризують сутність економічної моделі. Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту. Характеристика бюджетного дефіциту як показник стану бюджету в якості фінансового плану держави. Аналітичний огляд бюджетного дефіциту України. Регулювання бюджетного дефіциту. Основні заходи щодо зниження бюджетного дефіциту. Зарубіжний та вітчизняний досвід фінансування дефіциту бюджету.

Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України

Законодавча та нормативна бази функціонування бюджетної системи. Склад бюджетного законодавства. Регулювання бюджетних відносин відповідними законодавчими та нормативними актами. Бюджетний кодекс та його структура. Структура та принципи побудови бюджетної системи України. Переваги та недоліки бюджетної системи, побудованої за принципом єдності. Функціонування складових бюджетної системи України. Характеристика організації та функціонування бюджетної системи зарубіжних країн. Організація бюджетного процесу в Україні та його учасники. Сутність бюджетного процесу, його учасники та їх повноваження. Стадії бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевому рівнях.

Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання

Організація та функціонування міжбюджетних відносин в Україні. Суб'єкти, види, принципи організації міжбюджетних відносин в Україні. Вертикальні та горизонтальні міжбюджетні відносини. Механізм міжбюджетних відносин як сукупність засобів (методів, форм, моделей, інструментів, інституціонально-правових структур). Переваги та недоліки централізованої та децентралізованої моделей міжбюджетних відносин. Характеристика методів міжбюджетних відносин. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи. Система фінансового вирівнювання: форми, методи, інструменти. Характеристика міжбюджетних трансфертів місцевих бюджетів.

ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 2.

СИСТЕМА ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ БЮДЖЕТІВ

Тема 6. Система доходів бюджету

Економічна сутність і класифікація доходів бюджету. Класифікація бюджетних доходів за різними критеріями. Розділи бюджетної класифікації

доходів бюджету. Склад і джерела доходів Державного бюджету. Склад та джерела доходів Державного бюджету згідно з Бюджетним кодексом. Доходи загального та спеціального фондів. Доходи місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджетів. Поточний бюджет та бюджет розвитку. Доходи місцевих бюджетів, що враховуються та не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Роль податкової системи у формуванні бюджетних доходів.

Тема 7. Система видатків бюджету

Економічна сутність видатків бюджету. Поняття видатків бюджету. Класифікація видатків бюджету. Видатки Державного бюджету. Сутність видатків державного бюджету. Склад і структура видатків державного бюджету України. Класифікація видатків бюджету. Видатки місцевих бюджетів. Сутність видатків місцевих бюджетів, їх склад. Окремі напрямки видатків місцевих бюджетів та їх специфічність. Система бюджетного фінансування. Складові системи бюджетного фінансування (принципи, форми, методи). Головні розпорядники бюджетних коштів. Шляхи вдосконалення діючих форм бюджетного фінансування.

Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку

Видатки на розвиток економіки. Склад видатків бюджету на економічну діяльність, їх роль і місце в розвитку економіки. Напрямки і форми бюджетного фінансування економіки. Бюджетні інвестиції, їх види. Капітальні вкладення і джерела їх фінансування. Бюджетне фінансування економіки за рахунок цільових державних позик. Позички з бюджету державним підприємствам, порядок їх видачі й погашення. Шляхи фінансового оздоровлення державного сектора й ліквідації збитковості. Видатки на науково-дослідні роботи. Видатки бюджету на науку. Видатки бюджету на освіту, їх склад і структура. Бюджетні заклади освіти, особливості організації їх діяльності.

Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу

Сутність соціального захисту. Форми і види соціального захисту населення. Адресні субсидії громадянам на житло й комунальні послуги. Види разової фінансової допомоги громадянам. Особливості фінансування соціальної сфери. Форми і методи фінансового забезпечення соціальної сфери. Основи кошторисного фінансування. Види загальнообов'язкового державного соціального страхування. Бюджетне фінансування закладів культури, склад видатків. Особливості кошторису бібліотек, будинків культури та інших культурно-освітніх

закладів. Фінансування преси, радіо, телебачення, розвитку фізичної культури і спорту.

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління

Видатки на національну оборону. Фінансові та політичні аспекти видатків держави на оборону. Воєнна доктрина країни та її вплив на рівень і розмір видатків на оборону. Склад цих видатків, порядок їх планування і фінансування. Видатки на державне управління. Видатки бюджету на державне управління, їх склад. Утримання органів законодавчої та виконавчої влади. Видатки на судові органи і прокуратуру. Видатки на правоохоронні органи. Видатки на утримання податкової адміністрації та митних органів. Порядок планування і фінансування видатків бюджету на управління.

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

Економічна сутність державного боргу. Форми державного кредиту, їх призначення. Суб'єкти державного кредиту, їх класифікація. Роль і місце державного кредиту в покритті дефіциту бюджету. Державні позики як основна форма державного кредиту. Види цінних паперів з державних позик: облігації, казначейські зобов'язання (векселі). Класифікація державного кредиту. Державний борг, його структура. Управління державним боргом. Способи управління державним боргом.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових частин і тем	Кількість годин денна форма навчання					
	Усього	у тому числі				
		л	Пр.	Лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 1. ОСНОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ						
Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави	8	2	2	-	-	4
Тема 2. Бюджет, як основний фінансовий план держави	8	2	2	-	-	4
Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	8	2	2	-	-	4
Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	8	2	2	-	-	4
Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	16	4	4	-	-	8
<i>Разом за змістовою частиною 1</i>	<i>48</i>	<i>12</i>	<i>12</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>24</i>
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 2. СИСТЕМА ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ БЮДЖЕТІВ						

Тема 6. Система доходів бюджету	16	4	4	-	-	8
Тема 7. Система видатків бюджету	16	4	4	-	-	8
Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	8	2	2	-	-	4
Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	8	2	2	-	-	4
Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління	8	2	2	-	-	4
Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	16	4	4	-	-	8
<i>Разом за змістовою частиною 2</i>	72	18	18	-	-	36
УСЬОГО ГОДИН	120	30	30	-	-	60

Назви змістових частин і тем	Кількість годин заочна форма навчання					
	Усього	у тому числі				
		л	Пр.	Лаб	інд	с.р.
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 1. ОСНОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ						
Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Бюджет, як основний фінансовий план держави	10	-	2	-	-	8
Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	11	2	1	-	-	8
Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	9	-	1	-	-	8
Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	12	2	2	-	-	8
<i>Разом за змістовою частиною 1</i>	52	6	6	-	-	40
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 2. СИСТЕМА ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ БЮДЖЕТІВ						
Тема 6. Система доходів бюджету	16	2	2	-	-	8
Тема 7. Система видатків бюджету	16	2	2	-	-	8
Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	8	-	-	-	-	10
Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	8	-	1	-	-	10
Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління	8	-	1	-	-	10
Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	16	2	-	-	-	10
<i>Разом за змістовою частиною 2</i>	72	6	6	-	-	56
УСЬОГО ГОДИН	120	12	12	-	-	96

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ДФН	Кількість годин ЗФН
1	Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави	2	2
2	Тема 2. Бюджет, як основний фінансовий план держави	2	-
3	Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	2	2
4	Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	2	-
5	Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	4	2
6	Тема 6. Система доходів бюджету	4	2
7	Тема 7. Система видатків бюджету	4	2
8	Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	2	-
9	Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	2	-
10	Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління	2	-
11	Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	4	2
Разом		30	12

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин ДФН	Кількість годин ЗФН
1	Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави	2	-
2	Тема 2. Бюджет, як основний фінансовий план держави	2	2
3	Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	2	1
4	Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України	2	1
5	Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання	4	2
6	Тема 6. Система доходів бюджету	4	2
7	Тема 7. Система видатків бюджету	4	2
8	Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	2	-
9	Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу	2	1
10	Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління	2	1
11	Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	4	-
Разом		30	12

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	не передбачено навчальним планом	-

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Назва теми	Кількість Годин ДФН	Кількість годин ЗФН
1	Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави	4	8
2	Тема 2. Бюджет, як основний фінансовий план держави	4	8
3	Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	4	8
4	Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи	4	8
5	Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного	8	8
6	Тема 6. Система доходів бюджету	8	8
7	Тема 7. Система видатків бюджету	8	8
8	Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	4	10
9	Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і	4	10
10	Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління	4	10
11	Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу	8	10
Разом		60	96

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні робота є однією з форм самостійної роботи здобувачів, яка передбачає створення умов для як найповнішої реалізації творчих можливостей і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. У процесі виконання індивідуальної роботи здобувач вищої освіти повинен продемонструвати вміння:

- формулювати мету і завдання роботи;
- обґрунтовувати методи вирішення поставлених завдань;
- розробляти структуру роботи;
- працювати з літературними джерелами;
- виявляти проблеми в рамках досліджуваної теми;
- формулювати результати своєї роботи і давати їм оцінку.

Теми презентацій (рефератів) з дисципліни «Бюджетна система»

1. Бюджет – основний фінансовий план держави.
2. Бюджет як інструмент реалізації соціально-економічних програм.
3. Бюджетний дефіцит, його причини і наслідки, методи управління.
4. Бюджетні системи США та України (порівняльна характеристика).

5. Місцевий бюджет, його значення і роль у соціально-економічному розвитку території.
6. Місцеві бюджети в умовах самоуправління регіону.
7. Проблеми фінансового оздоровлення економіки та ліквідації бюджетного дефіциту.
8. Форми бюджетного фінансування.
9. Фінансування шкільної освіти в США та Україні.
10. Медичне страхування як один з методів фінансування медицини.
11. Проблеми фінансового забезпечення вищої освіти.
12. Економічна класифікація видатків бюджету.
13. Державні цільові фонди.
14. Фінансування фізичної культури і спорту.
15. Фінансування культури і мистецтва.
16. Проблеми обслуговування державного боргу.
17. Роль бюджету в фінансовому забезпеченні охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки.
18. Фінансування міжнародної діяльності держави.
19. Бюджетна система Японії.
20. Бюджетна система Великобританії.
21. Бюджетна система Франції.
22. Бюджетна система Німеччини.
23. Вплив бюджетної політики на інфляційний процес.
24. Проблеми зовнішнього державного боргу країн з перехідною економікою.
25. Роль бюджету держави в збалансованому розвитку національної економіки.
26. Державний кредит та його роль у формуванні фінансових ресурсів держави.
27. Бюджетна політика у галузі державних доходів.
28. Бюджетна політика у галузі державних видатків.
29. Бюджетні права органів державної влади і самоврядування.
30. Планування і фінансування видатків бюджету на національну оборону.
31. Фінансування органів митної служби.
32. Організація бюджетного процесу.
33. Фінансування органів прокуратури і суду.
34. Проблеми фінансування соціального захисту.
35. Фінансування науки та особливості фінансового планування в науково-дослідних організаціях.
36. Податкова політика та податкова система в державі.
37. Роль видатків у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку.
38. Напрями та форми бюджетного фінансування національної економіки.
39. Шляхи фінансового оздоровлення державного сектора національної економіки.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни успішно використовуються традиційні та інноваційні методи навчання. Добре обладнані навчальні аудиторії ХДАЕУ, наявність технічних засобів навчання, комп'ютерна підтримка навчального процесу, сучасна наочність сприяють реалізації «золотого правила» дидактики: використанню методів ілюстрації, демонстрації, якісному проведенню практичних робіт, організації плідної навчально-дослідної та науково-дослідної роботи.

Для проведення лекційних занять використовуються такі методи навчання: пояснювально-ілюстративний метод; частково-пошуковий, або евристичний метод.

При викладанні практичних та лабораторних занять використовуються: репродуктивний метод – розв'язування задач вивченого матеріалу на основі зразка або правила; частково-пошуковий - це організація активного пошуку розв'язання окремих задач під керівництвом викладача і його вказівок; евристична бесіда - перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання; дослідницький метод - здобувачі вищої освіти самостійно розв'язують задачі за темами практичних занять дисципліни.

Самостійна робота застосовує: пояснювально-ілюстративний метод - здобувачі вищої освіти здобувають знання з навчальної або методичної літератури, через електронний посібник у «готовому» вигляді; дослідницький метод.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Використовують наступні методи контролю: усний, письмовий, комбінований, дискусійний.

Форми контролю, які використовуються:

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Усний контроль – опитування на лекції, практичному занятті. Письмовий контроль – перевірка розв'язку задач практичного заняття, контрольна робота. Вимоги та методи до поточного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо. Оцінювання знань здобувачів на основі поточного контролю відбувається: а) способом перевірки систематичності та активності роботи здобувача над вивченням програмного матеріалу курсу протягом семестру; б) способом виконання завдань самостійної роботи здобувача. Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувача з програмного матеріалу змістової частини (рейтингова оцінка із змістової частини), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи. Контрольні роботи, що виконуються під час самостійної роботи здобувача, – це індивідуальні завдання, які передбачають самостійне виконання здобувачем певної практичної роботи на основі засвоєного теоретичного матеріалу.

Поточний підсумковий контроль: екзамен

Проміжний контроль з дисципліни «Бюджетна система» включає оцінювання результатів самостійного вивчення теоретичного та практичного матеріалу.

Основні методи контролю знань здобувачів:

за окремою змістовою частиною:

- усна перевірка (опитування, розв'язання проблемних ситуацій тощо) на практичних заняттях (15 занять × 1 бал = 15 балів);
- тестова перевірка за темами дисципліни (11 тем × 1 бал = 11 балів);
- практична перевірка - розв'язання завдань (11 робіт × 2 бали = 22 бали);
- захист рефератів, доповідей (1 робота × 2 бали = 2 бали);
- до 10 додаткових балів за участь у неформальній освіті, участь у конференціях, проходження стажування тощо.

Поточний контроль: загальна (максимальна) сума балів за змістові частини – 50; загальна (максимальна) сума балів, з урахуванням додаткових балів - 60.

Здобувач вищої освіти може бути допущений до екзамену, якщо він має позитивні оцінки за підсумками кожної із змістових частин.

Підсумковий контроль: екзамен – загальна сума балів – 40.

Максимальна кількість - 100 балів.

Опитування є один із способів обліку знань. Критерії оцінювання відповідей:

- повнота і правильність відповіді;
- ступінь усвідомлення та розуміння вивченого;
- повне і правильне викладення (оформлення) відповіді.

Оцінка «5» (відмінно) – 1 бал – ставиться, коли вивчений матеріал засвоєний у повному обсязі, здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня володіє необхідними знаннями і вміннями. Відповіді здобувача вищої освіти демонструють глибоке розуміння матеріалу, правильне застосування знань і умінь, необхідних для відповіді, не містять істотних помилок. Здобувач точно формулює думки і обґрунтовує їх послідовно, логічно викладає матеріал, виявляє вміння ілюструвати теоретичні знання, аналізує, наводить приклади і розв'язує проблемно-практичні ситуації, робить висновки.

Оцінка «4» (добре) – 0,75 бали – ставиться, коли здобувач вищої освіти володіє необхідними знаннями і вміннями (вимоги, що й на оцінку відмінно), проте у засвоєнні навчального матеріалу мають місце незначні прогалини і окремі неточності. Відповіді здобувача виявляють розуміння матеріалу, правильне застосування знань і умінь, необхідних для відповіді, але містять окремі помилки і невеликі неточності. При викладенні матеріалу допускається деяка непослідовність, незначні неточності у формуванні думок.

Оцінка «3» (задовільно) – 0,5 бали – ставиться, якщо здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня володіє знаннями і вміннями з дисципліни, але вони носять розрізнений характер, знання недостатньо глибокі, а вміння проявляється слабо. У засвоєнні навчального матеріалу мають місце суттєві неточності. Відповіді не глибокі, містять істотні помилки, у тому числі у висновках, аргументація слабка.

Оцінка «2» (незадовільно) – 0-0,37 бали – здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня розв'язує завдання без належного теоретичного обґрунтування результатів, рішення має суттєві помилки, зовсім не розв'язує завдання або невірно.

Виконання тестових завдань. Тематичний тест складається з 10 завдань за правильне виконання яких здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня отримує 1 бал. Одне правильно виконане тестове завдання має вагу в 0,1 бали.

Оцінка «5» (відмінно) – 0,9-1 бал.

Оцінка «4» (добре) – 0,6-0,8 бали.

Оцінка «3» (задовільно) – 0,3-0,5 бали.

Оцінка «2» (незадовільно) – 0-0,2 бали.

Виконання і захист доповідей. Критеріями оцінювання реферативних робіт є повнота розкриття теми, висвітлення сучасного стану та перспективних змін об'єкта дослідження, дотримання логіки та послідовності викладу, якісне оформлення реферату з дотриманням вимог вищої школи, володіння матеріалом обраної теми при презентації реферату. Максимальна кількість балів за реферат з його захистом – 4 бали.

Оцінка «5» (відмінно) - 4 бали, якщо:

- тема реферату актуальна та відзначається практичною спрямованістю;
- у роботі здійснено ґрунтовний аналіз усіх аспектів проблеми;
- використано сучасні джерела, у тому числі періодичні видання, монографії, які дають змогу висвітлити теоретичні й прикладні аспекти теми;
- матеріал роботи добре структурований, логічно викладений та побудований на конкретному прикладі;
- висновки відповідають завданням роботи, свідчать про реалізацію мети дослідження;
- рекомендації є обґрунтованими та мають практичну значущість;
- роботу оформлено з дотриманням встановлених правил.

Оцінка «4» (добре) – 2,25-3,5 бали, якщо:

- тема реферату актуальна;
- у роботі здійснено аналіз основних аспектів проблеми;
- використано джерела, які дають змогу розкрити теоретичні й прикладні аспекти теми;
- матеріал роботи структурований, логічно викладений та побудований на конкретному прикладі;
- висновки відповідають завданням роботи;
- рекомендації мають практичну спрямованість;
- оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам.

Оцінка «3» (задовільно) – 1,5-2 бали, якщо:

- здійснений здобувачем вищої освіти першого (бакалаврського) рівня теоретичний аналіз не повною мірою відповідає темі, меті і завданням дослідження;
- використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему;
- висновки не повністю відповідають завданням роботи;
- рекомендації недостатньо обґрунтовані;

- робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є певні недоліки.

Оцінка «2» (незадовільно) – 0-1 бал, якщо:

- здійснений здобувачем вищої освіти першого (бакалаврського) рівня аналіз не відповідає темі, меті і завданням дослідження;

- у змісті реферату не аналізується об'єкт дослідження, певні положення не ілюструються (в т.ч. таблицями, графіками тощо).

- здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня не використовував необхідні літературні, нормативні джерела і статистичні дані;

- висновки не відповідають завданням роботи;

- оформлення роботи не відповідає встановленим правилам.

Окрім цього може бути зараховано прослуховування курсів у відповідності до тем навчальної дисципліни на платформах EdEra, Prometheus. Зарахування відбувається за наявності сертифікату про успішне проходження курсу.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ З ДИСЦИПЛІНИ «Бюджетна система» (підсумковий контроль - екзамен)

Поточне тестування та самостійна робота											
Змістова частина 1					Змістова частина 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	захист рефератів, доповідей
4	4	4	4	5	5	5	4	4	4	5	2

Разом: поточне тестування та самостійна робота	Додаткові бали	Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
50	10	40	100

T1, T2 ... T15 – теми змістових частин

Додаткові бали – за представлення результатів науково-дослідних робіт на конференціях, участь у неформальній освіті (професійних курсах, тренінгах, вебінарах; громадській освіті; професійному стажуванні; онлайн освіті тощо).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності/Local grade	Оцінка ЄКТС/ ECTS grade		Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Excellent	відмінно
82-89	B	Good	добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	задовільно

60-63	E		
35-59	FX	Fail	незадовільно
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для освоєння навчальної дисципліни «Бюджетна система» розроблено:

1. Презентації лекцій.
2. Методичні рекомендації до практичних занять.
3. Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувача.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Шевчук І. Л., Черепанова В. О., Ставерська Т. О. Бюджетна система : навч. посіб. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.
5. Бюджетна система : підручник / за ред. Д. е. н., професора В. Г. Дем'янишина, д. е. н., професора О. П. Кириленко та д. е. н., професора З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 624 с.
6. Бюджетна система: тенденції розвитку / [В.М. Мазярчук та ін.]; під ред. В.М. Мазярчука. – Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 384 с.
7. Бюджетна система : навч. посіб. / Баранова В. Г., Дубовик О. Ю., Хомутенко В. П. та ін. Одеса: Видавництво Бартенєва, 2014. 392 с.
8. Бюджетна система України : навч. посіб. в схемах і таблицях / Качула С. В., Павлова Г. Є., Лисяк Л. В., Добровольська О. В., Катан Л. І. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
9. Бюджетна система. Практикум : навч. посіб. / Федосов В. М., Кондратюк С. Я., Жибер Т. В., Коломієць Г. Б. та ін. Київ: КНЕУ, 2015. 454 с.
10. Зубенко В. В. Сучасна бюджетна система: правила та процедури : навч. посіб. ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження». Київ, 2017. 184 с.

Додаткова

11. Титарчук І. М., Негода Ю. В. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2014. 306 с.
12. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / Ковальчук К. Ф., Козенков Д. Є., Козенкова Н. П., Якубова С. П. Дніпропетровськ : Нова ідеологія, 2011. 248 с.
13. Власюк Н. І., Мединська Т. В., Мельник М. І. Місцеві фінанси : навч. посіб. К. : Алерта, 2011. 328 с.
14. Юрій С. І., Дем'янишина В. Г., Кириленко О. П. Бюджетна система : підручник Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 624 с.
15. Романенко О. Р. Фінанси : підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 312 с.
16. Чала Н. Д., Лазоренко Л.В. Бюджетна система : навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 223 с.
17. Алексеев Л. В., Ярошевич Н. Б., Чушак-Голобородько А. М. Бюджетна система : навч. посіб. Київ: «Хай Тек Прес», 2007. 376 с.
18. Бабич Т. С., Жибер Т. В. Макрофінансове бюджетування : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2011. 311 с.
19. Бліщук К. М., Михайлинин Л. Р. Державні та місцеві фінанси. Бюджетний процес : навч. посіб. Львів, 2011. 176 с.
20. Боярко І. М., Дехтяр Н. А., Дейнека О. В. Ефективність фінансів державного сектору економіки в системі управління соціально-економічним розвитком України : монографія. Суми : Університетська книга, 2012. 165 с.
21. Буряк П. Ю., Смолінська С. Д., Татарин Н. Б. Фінанси: підручник. Київ: «Хай-Тек Пресс», 2010. 392 с.
22. Бюджетна система України та Євросоюзу : монографія / Булгакова С. О., Барановський О. І., Кучер Г. В. та ін. Київ : КНТЕУ, 2010. 396 с.
23. Decentralization. (2023). Peculiarities of the budget process under martial law. <https://decentralization.gov.ua/news/14654> [in Ukrainian].
24. Decentralization. (2023). Peculiarities of the budget process under martial law. <https://decentralization.gov.ua/news/14654> [in Ukrainian].
25. Балацький, Є. О. Бюджет міста у системі фінансів території : монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 302 с.
26. Єпіфанов А. О., Д'яконова І. І., Сало І. В. Бюджет України : монографія: у 2-х книгах. Книга перша : Бюджет – головна ланка фінансів держави. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 195 с.
27. Єпіфанов А. О., Д'яконова І. І., Сало І. В. Бюджет України : монографія: у 2 книгах. Книга друга : Виконання бюджету. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 187 с.
28. Дем'янчук О. І. Місцеві фінанси: навч. посіб. Острог: видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. 340 с.
29. Молдован О. О. Державні фінанси України : досвід та перспективи реформ : монографія. Київ: НІСД, 2011. 380 с.
30. Коваленко Л. О., Зеленський С. М., Забаштанський М. М. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. - Київ: Слово, 2011. 416 с.

31. Опарін В. М., Малько В. І., Кондратюк С. Я., Коломієць Г. Б. Бюджетна система. Навчально – методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ: КНЕУ, 2002. 336 с.
32. Павлюк К. В Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України : монографія. Київ: НДФІ, 2006. 584 с.
33. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України : навч. посіб. Київ: Знання-Прес, 2010. 607с.
34. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн : навч. посіб. К.: Знання -Прес, 2012 496 с.
35. Фролов С. М., Скляр І. Д. Бюджетний менеджмент (теорія і практика) : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2012. 340 с.
36. Сорока Р. С., Благун І. Г. Бюджетна система: навч. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. 236 с.
37. Бюджетна система України : тренінг-курс : навч. посіб. / Опарін В. М., Кондратюк С. Я., Малік Є, О. та ін. ; за заг. ред. В. М. Опаріна. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. 392 с.
38. Шевчук І. Л., Черепанова В. О., Ставерська Т. О. Бюджетна система : навч. посіб. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.

Інформаційні ресурси

39. Офіційний сайт Верховної ради України URL: <http://rada.gov.ua/>.
40. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <https://mof.gov.ua/uk>
41. Офіційний сайт Міністерство економіки України URL: <http://www.me.gov.ua>
42. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua5>.
43. Офіційний сайт Асоціації українських банків URL: <https://aub.org.ua>
44. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
45. Офіційний сайт Державної податкової служби України URL: <https://tax.gov.ua/>
46. Офіційний сайт Державної казначейської служби України URL: www.treasury.gov.ua
47. Офіційний сайт Держкомстату України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
48. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг URL: <https://www.nfp.gov.ua>
49. Національної Комісії з цінних паперів та фондового ринку – URL: <https://www.nssmc.gov.ua>
50. Сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень URL: www.ibser.org.ua
51. Сайт газети «Голос України». URL: <http://www.golos.com.ua/article/255545>

52. Електронна версія газети «Цінні папери України» URL:
http://www.finmarket.info/securities_paper/
53. Офіційні сайти обласних державних адміністрацій.